

Nr 90

Av herr Ollén, om åtgärder för att förhindra skador å sjöfågel genom oljeutsläpp.

Enstaka fall av djurplågeri kan ofta dessbättre framkalla utomordentligt kraftiga reaktioner från allmänhetens sida och föranleda laga åtgärder mot den eller de skyldiga. Men på ett område, där djurplågeriet florerar utan minsta tvekan i sin grövsta och mest barbariska form, står vi ännu i mycket som hjälplösa åskådare utan möjlighet att effektivt ingripa. Jag tänker givetvis på de s. k. oljeutsläppen i Östersjön, som trots hittills vidtagna åtgärder icke kunnat förhindras med resultat, att tusentals och åter tusentals sjöfåglar, mest alfåglar, tvingas gå en den mest smärtsamma död till mötes. Det kan erinras om ett av de svåraste oljeutsläppen på flera år, som drabbade Stockholms skärgård så sent som i november i fjol. Från Arholma i norr till Nämndö i söder och i Ålandsskärgården sökte sig lågt räknat ett tusental oljedränkta sjöfåglar väg till stränderna för att där givetvis gå en plågsam sväldöd till mötes i den mån icke kustbevakningsfolk eller fyrpersonal hade möjlighet att förkorta deras lidande genom att skjuta dem. Det uppges i pressen, att den möjligheten var strängt begränsad, då nödig ammunition saknades.

Detta är dock blott ett fall bland de många. Enligt en uppgift av Svenska naturskyddsföreningens länsombud på Gotland har 100 000-tals sjöfåglar blivit offer för »mordängeln» oljan under de senaste 15 åren. Några enstaka siffror kan ge en föreställning om vad det här verkligen är fråga om. 1952 rapporterades cirka 30 000 oljedödade alfåglar bara längs den gotländska östkusten. Vid årsskiftet 1956—1957 gick ytterligare 10 000—15 000 alfåglar åt i ett nytt oljeutsläpp. I januari 1958 liksom vid årsskiftet närmast efter var situationen i stort sett enahanda. Man kunde längs gotlandskusten räkna de många hundra döda fåglarna då vintrarna var över och de vita benranglen kom fram under landisen.

Det finns icke ord starka nog för protest mot detta barbariska massmördande på sjöfågeln längs Östersjöns kuster, fåglar som så verksamt bidrager att ge våra kuster liv och fägring. Det är ett av den nya teknikens framsteg, som här sätter in utan hänsynstagande till även djurens rätt till liv undan oerhörda lidanden. Vad som skett under alla dessa år sedan världskriget runt Östersjöns kuster skulle kortast kunna uttryckas med orden: Vår sjöfågels Hiroshima; att hundratusentals sjöfåglar fått gå en plågsam död till mötes utan att effektiva motåtgärder ännu satts in kan icke försvaras.

Den brist på aktning för människoliv, som senaste världskriget gav sådana fruktansvärda uttryck åt, har, förefaller det mig, fått sina utlöpare även i missaktningen för djurens liv. Annars skulle givetvis de fartyg som trafikerar Östersjön och som vet att ett enda oljeutsläpp kan betyda kvalfull död för tusentals fåglar aldrig låta en dylik barbarisk förseelse komma sig till last. Olyckor kan ske på detta liksom på andra områden, och dessa måste givetvis ursäktas, men här gäller det icke dem.

De motåtgärder som av vårt eget land liksom av andra länder runt Östersjön satts in har som framgår av ovanstående skildring icke hittills visat sig tillräckligt effektiva. Den nu gällande oljeskadekonventionen med dess s. k. frizon ger icke tillräckligt skydd, framför allt naturligtvis därför att tvenne stater, Sovjet och Polen, icke biträtt konventionen och alltså icke är skyldiga att ålägga sina fartyg de föreskrivna skyddsåtgärderna.

Man kan fråga: Vore det inte en uppgift för svensk diplomati att söka komma till tals med de ovannämnda länderna i denna fråga? Men även andra åtgärder på andra fronter måste vidtagas i större omfattning än nu. För ofrivilliga oljeutsläpp — man erinrar sig fallet Lidingö — har de s. k. länsorna visat sig både effektiva och relativt billiga. För närvarande finns länsor tillgängliga på bara tolv platser i vårt land. Borde inte åtminstone alla oljehamnar vara försedda med länsor och med möjlighet att snabbt lägga ut dem? Vid en läcka i ett fartyg är ofta den enda effektiva metoden att ringa in fartyget i en läns. Frågan är om inte tankfartyg kunde åläggas att själva medföra en viss längd länsor i sin ordinarie utrustning.

Lekmannen på området har en bestämd känsla av att de rent tekniska hjälpmedlen borde kunna skapas, om de icke redan nu finns, för att råda bot på det ödesdrama, som allt fortfarande utspelas runt Östersjöns kuster. Men att snabba åtgärder måste till, om inte vårt sjöfågelsbestånd skall allvarligt reduceras genom en lika meningslös som grym massdöd, synes uppenbart.

Jag får därför föreslå,

att riksdagen i framställning till regeringen begär energiska åtgärder på skilda fronter, om möjligt i samarbete med andra stater runt Östersjön, för att förhindra eller i varje fall starkt reducera de fruktansvärda skadeverkningar, som de s. k. oljeutsläppen åstadkommer på sjöfågeln runt våra kuster.

Stockholm den 20 januari 1961

David Ollén